

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/14/2012
Identifikačné číslo spisu:	1208206111
Dátum vydania rozhodnutia:	06.08.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:1208206111.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky Ing. J.V., bývajúcej v A., zastúpenej PRO iURE - advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Cukrová č. 14, proti odporcovi B.O.S. Slovakia, a.s., so sídlom vo Vranove nad Topľou, Boženy Nemcovej č. 1, IČO: 35 810 807, o zaplatenie 21 775,21 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 23 Cb 239/2008, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. mája 2011 sp. zn. 9 Co 233/2011, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. mája 2011 sp. zn. 9 Co 233/2011 v časti, ktorou uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke do 3 dní sumu 3 487,74 € spolu s 8,5% úrokom z omeškania ročne od 16. septembra 2007 do zaplatenia a 8,5% úrok z omeškania ročne zo sumy 18 287 € od 16. septembra 2007 do 20. júna 2008, a v časti, ktorou rozhodol o trovách odvolacieho konania.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 21. januára 2010 č.k. 23 Cb 239/2008-293: 1. uložil odporcovi povinnosť zaplatiť do 3 dní navrhovateľke a/ 3 487,74 € spolu s 8,5% úrokom z omeškania ročne od 13. decembra 2007 do zaplatenia a 8,5% úrok z omeškania ročne zo sumy 18 287,47 € od 13. decembra 2007 do 20. júna 2008, b/ náhradu trov konania vo výške 3 363,20 €, 2. čo do platenia sumy 18 287,47 € konanie zastavil, 3. vo zvyšku návrh zamietol, 4. rozhodol, že navrhovateľke sa vracia súdny poplatok 1 090,76 €. Vychádzal z toho, že navrhovateľka a odporca uzavreli 15. novembra 2005 zmluvu o dielo, ktorou sa odporca zaviazal, že v rámci bytovej výstavby v Bratislave „Dúbravka 200 - výstavba občianskej vybavenosti a polyfunkčných domov“ postaví pre navrhovateľku 2 - izbový byt č. XXX/Xa, CX - X.Xa na 8. poschodí s celkovou zastavanou plochou XX,X m² a navrhovateľka sa zaviazala zaplatiť mu 2 185 226 Sk. Túto sumu mu mala zaplatiť v 3 splátkach, a to prvú vo výške 5 000 Sk pri podpísaní zmluvy o dielo, druhú vo výške 400 000 Sk do 15. decembra 2005 a tretiu vo výške 1 785 229 Sk do 14 dní od výzvy odporcu po kolaudácii domu. Navrhovateľka z uvedeného titulu zaplatila odporcovi celkom 656 000 Sk (21 775,21 €), zvyšok ceny nezaplatila, preto ju odporca písomne vyzval,

aby mu zaplatila poslednú splátku, lebo inak od zmluvy odstúpi. Odporca 15. septembra 2007 odstúpil od zmluvy. V čase po odstúpení od zmluvy odporca zaplatil navrhovateľke 550 928,31 Sk (18 287,47 €), preto navrhovateľka v tejto časti vzala návrh späť a súd v tejto časti konanie zastavil. Zvyšnú sumu jej odporca nevrátil s odôvodnením, že si započítal dve zmluvné pokuty za omeškané splátkové platby (2 x 83 300 Sk) a hodnotu tzv. nadštandardu (21 771,69 Sk). Súd prvého stupňa dospel k záveru, že dojednanie zmluvnej pokuty bolo síce v danom prípade platné, avšak omeškaním navrhovateľky so splátkami nevznikla odporcovi žiadna škoda (naopak, byt predal inému záujemcovi za podstatne vyššiu cenu) a bolo by preto nespravodlivé započítanie tak zmluvnej pokuty, ako aj tzv. nadštandardu. Uzavrel preto, že navrhovateľka sa oprávnene domáha, aby jej odporca zaplatil 105 071,69 Sk (3 487,74 €). Keďže odporca od zmluvy odstúpil, vznikol navrhovateľke nárok na vrátenie zaplatenej istiny a aj zaplatenie úrokov z omeškania; nárok na zaplatenie úroku jej ale nevznikol, preto súd v tejto časti návrh zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p.

Zamietajúci výrok uvedeného rozsudku napadla navrhovateľka odvolaním. Podľa jej názoru jej vznikol aj nárok na úroky, lebo odporca mal k dispozícii finančné prostriedky, za ktoré by inak musel platiť tomu, kto by mu ich požičal.

Odporca napadol rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bolo návrhu vyhovené. Uviedol, že dohoda o zmluvnej pokute bola do zmluvy o dielo zakomponovaná v rámci zmluvnej voľnosti a treba ju považovať za platnú. Konaním navrhovateľky mu vznikol nárok na zaplatenie dvoch zmluvných pokút a súd mal preto túto okolnosť adekvátne zohľadniť a priznať jej právny význam. Záver súdu, že odporcovi nevznikla žiadna škoda, je bez právneho významu a tiež nepodložený výsledkami dokazovania.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. mája 2011 sp. zn. 9 Co 233/2011 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti týkajúcej sa úrokov z omeškania zmenil tak, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľke do 3 dní sumu 3 487,74 € spolu s 8,5% úrokom z omeškania ročne od 16. septembra 2007 do zaplatenia a úrok z omeškania ročne zo sumy 18 287,47 od 16. septembra 2007 do 20. júna 2003; vo zvyšnej napadnutej časti rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení medziiným uviedol, že „priznanie zmluvnej pokuty za omeškanie, tak ako si ju uplatnil odporca, by bolo v rozpore s dobrými mravmi, keď by navrhovateľka za porušenie tej istej povinnosti, t.j. omeškanie s plnením peňažného dlhu, bola sankcionovaná dvakrát (odstúpením od zmluvy a zmluvnou pokutou), ale predovšetkým preto, že odstúpením od zmluvy zmluvná pokuta prestala plniť svoj zabezpečovací, preventívny charakter, keď zaplatenie zvyšnej dlžnej splátky už nie je možné vzhľadom na odstúpenie od zmluvy a jej zrušenie“. Z týchto dôvodov nie je opodstatnená započítacia námietka odporcu v časti zmluvnej pokuty vo výške 83 300 Sk (2 765,05 €). Za rovnako neopodstatnenú označil odvolací súd aj započítaciu námietku odporcu vo výške 21 771,69 Sk (722,69 €) týkajúcu sa tzv. nadštandardu, lebo v konaní nebolo z jeho strany skutkovo preukázané, že boli splnené podmienky, za ktorých je odporca oprávnený odpočítať hodnotu nadštandardu z poskytnutých splátok. Konštatoval, že súd prvého stupňa správne zaviazal odporcu zaplatiť navrhovateľke istinu 3 487,74 €. Za vecne správne označil aj jeho rozhodnutie v časti, ktorou navrhovateľke nepriznal požadovaný úrok, lebo odstúpením odporcu od zmluvy podľa § 48 Občianskeho zákonníka navrhovateľke nevznikol nárok na úrok (ani analogicky § 853 ods. 1 a 573 Občianskeho zákonníka). Vzhľadom na to, že odporca sa dostal do omeškania už 16. septembra 2007, teda nie až 13. decembra 2007, ako uviedol súd prvého stupňa, odvolací súd zmenil prvostupňovým súdom uloženú povinnosť odporcu zaplatiť navrhovateľke úrok z omeškania. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 a § 142 ods. 2 O.s.p.

Na základe podnetu odporcu generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podal proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu, „okrem potvrdenia v zamietajúcej časti rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 21. januára 2010 č.k. 23 Cb 239/2008-293“ mimoriadne dovolanie. Odvolaciemu súdu vytkol prehliadnutie tej skutočnosti, že odporca uplatňoval započítanie nielen vo vzťahu k zmluvnej pokute za omeškanie navrhovateľky s úhradou pri tretej splátke ceny za dielo, ale aj vo vzťahu k zmluvnej pokute za omeškanie navrhovateľky s úhradou pri druhej splátke ceny za dielo (splatnej ešte v roku 2005). Právne posúdenie veci odvolacím súdom pritom dostatočne

nezohľadňuje, že aj v občianskoprávných vzťahoch nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty, ktorý vznikol v dôsledku porušenia zmluvnej povinnosti ešte pred odstúpením od zmluvy, v dôsledku odstúpenia od zmluvy nezaniká (generálny prokurátor pri tom poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. MCdo 264/2002). Zastávajúc názor, že rozhodnutie odvolacieho súdu v časti, proti ktorej smeruje mimoriadne dovolanie, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), generálny prokurátor navrhol toto rozhodnutie v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Navrhovateľka vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu zopakovala, že zohľadnenie práva odporcu na zaplatenie zmluvnej pokuty by bolo spojené s priznaním ochrany práva, výkon ktorého je v rozpore s dobrými mravmi. Uzatvorená zmluva o dielo bola vnútorne nevyvážená, navrhovateľku jednostranne zaťažovala viacerými povinnosťami, s nedodržaním ktorých jej hrozili pre ňu nepriaznivé právne následky. Omeškaním navrhovateľky nevznikla odporcovi žiadna škoda, preto neoprávnene požaduje zohľadnenie ním uvádzaných súm. Navyše, nárok na zmluvnú pokutu mu ani nevznikol, lebo neboli splnené dve zmluvne dojednané podmienky jeho vzniku (1. porušenie povinnosti navrhovateľky zaplatiť splátku v dohodnutom čase a 2. prejav vôle odporcu, ktorým navrhovateľku žiada o zaplatenie zmluvnej pokuty). Z týchto dôvodov žiadala, aby mimoriadnemu dovolaniu nebolo vyhovené.

Odporca sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci podľa § 10a ods. 3 O.s.p., na základe mimoriadneho dovolania podaného včas generálnym prokurátorom (§ 243g O.s.p.) na podnet účastníka konania, preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu treba v napadnutej časti zrušiť.

Občiansky súdny poriadok upravuje tri samostatné dôvody, ktoré môže generálny prokurátor úspešne uplatniť v procesne prípustnom mimoriadnom dovolaní. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihlíada najvyšší súd v konaní o mimoriadnom dovolaní bez zreteľa na to, či boli alebo neboli generálnym prokurátorom uplatnené (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd pripomína, že skutkový základ sporu sa v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže zmeniť a prieskumná činnosť najvyššieho súdu v takomto konaní smeruje iba k posúdeniu právnej kvalifikácie veci vrátane procesných aspektov bez toho, že by bol oprávnený zasahovať do skutkového stavu, zisteného do právoplatného skončenia konania na súdoch nižších stupňov. Prípadná neúplnosť alebo skutkových zistení a tiež nesprávnosť skutkových záverov, ku ktorým súdy dospeli a na ktorých založili svoje rozhodnutia, nie je relevantným dôvodom na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 243f ods. 1 písm. a/ až c/ O.s.p.).

Generálny prokurátor nenamietal, že v danom prípade došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p.; existencia väd tejto povahy ani nevyšla v konaní pred najvyšším súdom najavo.

Inou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) sa rozumie také porušenie procesných predpisov, ktoré mohlo mať vplyv na výrok napadnutého rozhodnutia. Ide predovšetkým o porušenie procesných práv účastníka konania, ktoré nemožno podriaďiť pod § 237 O.s.p., ale ich dôsledok sa mohol prejaviť na výsledku konania, ktorý je formulovaný vo výroku meritórneho rozhodnutia súdu. Pri hodnotení konkrétne namietanej vady súd skúma, či by obsah výroku rozhodnutia bol iný, ak by k predmetnej vade konania nedošlo (viď tiež IV. ÚS 35/2012). Tzv. inou vadou konania je aj nepreskúmateľnosť rozhodnutia (R 111/1998 a III. ÚS 551/2012). Nepreskúmateľné je rozhodnutie, odôvodnenie ktorého dostatočne nevysvetľuje, z akého dôvodu rozhodol súd tak, ako uviedol vo výroku rozsudku.

Rozhodnutie súdu (až na zákonné výnimky - viď napr. § 157 ods. 4 O.s.p. alebo § 219 ods. 2 O.s.p.) musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie. V súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. musí súd v odôvodnení rozsudku podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozsudku. Súd sa musí vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky zistené skutkové okolnosti, ale tiež s poukazom na prijaté právne závery. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak po skutkovom vymedzení predmetu konania podá na základe svojich skutkových záverov zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval, prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav a k akým právnym záverom dospel.

V rozsudku z 1. marca 2004 sp. zn. MCdo 264/2002, ktorý bol uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 20/2004 (a na ktorý poukazuje generálny prokurátor), najvyšší súd vyslovil názor, že „platným odstúpením od zmluvy zanikajú aj všetky vedľajšie záväzky, vrátane záväzku na zmluvnú pokutu, ktoré boli od existencie hlavného záväzku závislé. Ak však nárok na zmluvnú pokutu vznikol ešte pred odstúpením od zmluvy z dôvodu jej skoršieho porušenia, nárok na zmluvnú pokutu nezaniká, ale je obmedzený len do doby platného odstúpenia od zmluvy.“ Na bližšie vysvetlenie najvyšší súd v tomto rozsudku uviedol, že odstúpením od zmluvy dochádza k zániku povinnosti plniť pôvodný záväzok zabezpečený zmluvnou pokutou, avšak nie vždy aj k zániku povinnosti plniť zmluvnú pokutu ako dôsledku neplnenia pôvodného záväzku. Porušením zmluvy vzniká medzi jej účastníkmi nový právny vzťah, ktorý už nemá vo vzťahu k pôvodnému zabezpečovaciemu záväzku akcesorickú povahu a na existenciu ktorého nemá zánik zabezpečovacieho záväzku vplyv.

Najvyšší súd tento právny záver zastáva aj v preskúmvanej veci. So zreteľom na obsah mimoriadnym dovolaním napadnutého rozsudku dodáva, že zmluvná pokuta, okrem (a/) zabezpečovacej (prevenčnej) funkcie, v rámci ktorej slúži ako právny prostriedok zabezpečujúci záväzok akcesorickej povahy, plní aj (b/) funkciu reparačnú, v rámci ktorej treba na ňu hľadiť ako na paušalizovanú náhradu škody - veriteľovi uľahčuje pozíciu v spore s dlžníkom, lebo nemusí preukazovať (vopred odhadnutú a zmluvnými stranami odsúhlasenú a dohodnutú) výšku škody; zároveň zmluvná pokuta predstavuje (c/) aj istý trest za porušenie zmluvnej povinnosti, pričom veriteľ má právo na zmluvnú pokutu aj vtedy, keď mu žiadna škoda nevznikla (viď § 544 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Najvyšší súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné. K tomu záveru dospel z nasledovných dôvodov:

1. V danom prípade odvolací súd vo svojom rozsudku konštatoval, že „priznanie zmluvnej pokuty za omeškanie, tak ako si ju uplatnil odporca, by bolo v rozpore s dobrými mravmi, keď by navrhovateľka za porušenie tej istej povinnosti, t.j. omeškanie s plnením peňažného dlhu, bola sankcionovaná dvakrát (odstúpenie od zmluvy, zmluvná pokuta), ale predovšetkým preto, že odstúpením od zmluvy zmluvná pokuta prestala plniť svoj zabezpečovací, preventívny charakter, keď zaplatenie zvyšnej dlžnej splátky už nie je možné vzhľadom na odstúpenie od zmluvy a jej zrušenie“. Táto formulácia nasvedčuje tomu, že odvolací súd sa takto vyjadril vo vzťahu k zmluvnej pokute za omeškanie navrhovateľky len s úhradou pri tretej splátke ceny za dielo, majúci zrejme za to, že právo odporcu na túto zmluvnú pokutu síce vzniklo a odstúpením od zmluvy nezaniklo (pozn. najvyššieho súdu: čo by znamenalo, že odvolací súd zastával názor totožný s vyššie uvedeným názorom najvyššieho súdu publikovaným v odbornom právnickom časopise), tomuto právu ale nemožno poskytnúť ochranu, resp. nemožno naň v danom prípade vziať zreteľ, lebo jeho výkon sa prieči dobrým mravom (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Odvolací súd v rámci tohto konštatovania akcentoval dobré mravy a prevenčnú funkciu zmluvnej pokuty bez toho, aby náležite vysvetlil, k akým právnym záverom dospel pri zohľadnení ďalších funkcií zmluvnej pokuty. Bližšie nevysvetlený zostal aj záver odvolacieho súdu o tom, že z pohľadu dobrých mravov ide o neprijateľnú duplicitnú sankciu (v podobe odstúpenia od zmluvy a zároveň zmluvnej pokuty), aj vtedy, keď sa na tom zmluvné strany dobrovoľne dohodli a bez ohľadu na to, že v čase uzavretia dohody o zmluvnej pokute nepovažovali za významné (prípadne nemorálne či nespravodlivé), že s omeškaním dlžníka s úhradou splátky bude spojená tak možnosť odstúpenia od zmluvy, ako aj

právo na zmluvnú pokutu.

2. Mimoriadne dovolanie dôvodne vytýka odvolaciemu súdu, že sa v odôvodnení svojho rozsudku zameral na zmluvnú pokutu za tretiu splátku ceny za dielo, pričom ponechal bez vysvetlenia tú skutočnosť, že odporca uplatňoval započítanie aj vo vzťahu k zmluvnej pokute za omeškanie navrhovateľky s úhradou pri druhej splátke ceny za dielo.

So zreteľom na nepreskúmateľnosť, ktorá v preskúmvanej veci vyplýva z absencie vyššie uvedeného odôvodnenia právnych záverov, zrušil najvyšší súd časti rozhodnutia odvolacieho súdu uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia (§ 243i O.s.p. v spojení s § 243b O.s.p.) a vec v rozsahu zrušenia vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie; pritom, a to práve z dôvodu nepreskúmateľnosti, nemohol posúdiť, či najvyšším súdom zrušované časti napadnutého rozsudku spočívajú na správnom právnom posúdení veci.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o mimoriadnom dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a konania o mimoriadnom dovolaní (viď primerane § 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.